

رویکرد سلامت در همه سیاست‌ها

فاطمه رخشانی^۱، فاطمه زارعی^۲

نامه به سردبیر

کننده سلامت به هیچ عنوان دارای مفهوم خنثی نیستند (۳). به دنبال چالش‌های اجتماعی غیر قابل اجتناب یکپارچه‌سازی، سیاست‌ها و خط و مشی‌ها بیش از گذشته دارای اهمیت است. بسیاری از سیاست‌های ملی در بخش تجارت و صنعت، بازارهای داخلی و کشاورزی در جهت سیاست‌های بین‌المللی رشد خواهند کرد. در کل جهت رشد سیاست‌ها از سطح ملی به سطح بین‌المللی است، اما گاهی این رابطه معکوس خواهد شد و تحت فشارهای جهانی لازم است که سیاست‌های بین‌المللی در سطوح ملی مورد بررسی و اقدام قرار گیرند (۴).

دو استراتژی و راهبرد در پیاده‌سازی این رویکرد تعریف شده است. در حالت اول، مواردی که سود دو جانبه بین بخش بهداشت و سایر سازمان‌ها وجود داشته باشد، ترکیب اهداف به راحتی امکان‌پذیر است و شرایط «برنده-برنده» (Win-win) ایجاد خواهد شد. در حالت دوم، وقتی که اهداف سلامت با اهداف پایه و اولیه سایر سیاست‌ها مطابقت نمی‌کند، در این صورت در نظر گرفتن اهداف سلامت به عنوان اهداف اصلی و پایه در اولویت قرار دارد؛ در این صورت یک راهبرد تک‌محوری وجود خواهد داشت (۵).

دموکراسی (Democracy)، مشارکت عمومی (Public participation) و شفاف‌سازی سیاست‌گذاری (Policy transparency) سه پیش‌نیاز مهم برای ارزش‌گذاری مفهوم سلامت در مکانیسم سیاست‌گذاری سلامت در سایر سازمان‌ها است. پیش‌نیازهای مذکور که در فرایند سیاست‌گذاری سایر سیاست‌ها نه فقط سیاست‌های سلامت محور گنجانده شده است، شامل شفاف‌سازی فرایند

پیاده‌سازی رویکرد «سلامت در همه سیاست‌ها» (HiAP یا Health in all policies) در یک سیستم، دولت را قادر می‌سازد تا در پاسخ‌دهی به نیازهای سلامت و تندرستی مردم یک جامعه یکپارچه عمل کند. رویکرد «سلامت در همه سیاست‌ها» اثرات سایر خط و مشی‌ها و قوانین بر روی سلامت را از طریق تعیین کننده‌های سلامت در نظر می‌گیرد (۱). تعیین کننده‌های سلامت می‌توانند به طور مستقیم و آنی از سیاست‌ها و مداخلات در بخش‌های مختلف متأثر شوند. رویکرد سلامت در همه سیاست‌ها وقتی تحقق می‌یابد که قوانین و سیاست‌های سلامت محور در همه بخش‌ها طراحی، برنامه‌ریزی و اجرا شود. این رویکرد همچنین اثرات سیاست‌های موجود را نیز ارزیابی می‌کند و هدف نهایی آن، افزایش سیاست‌گذاری مبتنی بر اطلاعات (Evidence informed policy-making)، آگاه ساختن سیاست‌گذاران با ایجاد پیوند بین سیاست‌ها و مداخلات، تعیین کننده‌های سلامت و پیامدها و نتایج سلامت است؛ به طوری که هدف نهایی این رویکرد از میان برداشتن شکاف نابرابری سلامت می‌باشد (۲).

سیاست‌ها می‌توانند دارای کارکرد مثبت و منفی بر تعیین کننده‌های سلامت باشند. برای مثال، سلامت قلب به دنبال ایجاد تغییراتی در سیاست‌ها و قانون‌گذاری در سایر بخش‌ها اعم از سازمان‌های متولی امر سلامت و غیر آن صورت گرفته است که موجب افزایش کیفیت غذا، کاهش استعمال دخانیات و سیگار و افزایش فعالیت بدنی گردیده است. نمونه‌هایی از تأثیرات سایر سیاست‌ها بر سلامت در جدول ۱ آمده است.

نکته مهم و اساسی این است که بدانیم سیاست‌های تعیین

۱- استاد، گروه آموزش بهداشت، مرکز تحقیقات ارتقای سلامت، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران (نویسنده مسؤول)

Email: rakhshani@gmail.com

۲- دانشجوی دکتری، گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

تحقیقات اخیر نشان داده است که عوامل بسیاری خارج از مراقبت‌های بهداشتی تأثیر زیادی بر سلامت دارند. از سیاست‌های کشاورزی که غذای روی میز شام ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد تا تصمیمات ملی زیست محیطی که ما را در معرض خطر ابتلا به بیماری قرار داده است، همه به طور مستقیم و غیر مستقیم در انتخاب شیوه زندگی ما چه سالم و یا ناسالم و غیر بهداشتی اثر دارد. بنابراین ضروری است که تأثیر هر سیاست و تصمیمی اعم از بزرگ و کوچک، شخصی و سیاسی بر سلامت بررسی شود. بدون هیچ مصالحه‌ای باید با تجزیه و تحلیل، ردپای هر سیاست را بر روی سلامتی کشف کرد. از سیاست‌های سیستم حمل و نقل و آموزش و پرورش گرفته تا انرژی و تجارت، بی‌شک بر روی سلامت جامعه اثرگذار است. البته باید توجه داشت که فقط سیاست‌های کلان در سطح بین‌المللی و ملی مدنظر نمی‌باشد و به طور قطع باید به سیاست‌های اتخاذ شده در سطح منطقه‌ای و محلی نیز توجه گردد. بدین معنی که گاهی

سیاست‌ها با توجه به محدوده زمانی معلوم، برقراری یک مذاکره و ارتباط خوب با متولیان سایر سیاست‌ها، آگاهی از دانش بهداشتی کافی و همچنین در نظر گرفتن سیاست‌های انتخابی و جایگزین است. بنابراین داشتن اطلاعات بهداشتی در هر گونه سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد ضروری است. این آگاهی باید بتواند کمک کند که سیاست اتخاذ شده روی سلامت چه تأثیری دارد؟ (۱۶).

سلامت یک مفهوم مثبت است که بر منابع اجتماعی و شخصی و همچنین ظرفیت‌های فیزیکی تأکید می‌کند. اگرچه نقش بخش سلامت به عنوان بخش فعال و حمایت کننده در همکاری‌های بین‌بخشی است و باید بیشترین تلاش‌ها برای تقویت همکاری با سایر سازمان‌ها در بخش بهداشت مدنظر قرار گیرد (۱)، اما ارتقای سلامت نه فقط مسؤلیت‌بخش بهداشت است، بلکه فراتر از شیوه زندگی سالم که فقط نقش مردم را می‌بیند به سوی توسعه محیط حمایت کننده از سلامت مردم حرکت می‌کند.

جدول ۱: نمونه‌هایی از تأثیرات سایر سیاست‌ها بر سلامت

اقتصاد و کار	اقتصاد انعطاف‌پذیر و پویا به افراد سالم وابسته است. نیروی کار سالم تجربه‌ای سازنده‌تر، با میزان غیبت کمتر در محیط کار و قابلیت سازگاری با تغییرات محیط کار را دارا می‌باشد. اشتغال امن و پایدار، سلامتی همه مردم در گروه‌های مختلف اجتماعی بهبود می‌دهد.
کشاورزی و غذا	توجه به سلامت و تندرستی در تولید، ساخت و بازاریابی موجب افزایش اعتماد مصرف کنندگان، بازار پایدار، نوآوری و رشد می‌شود. غذاهای سالم و در دسترس برای سلامت و رشد در تمام مراحل زندگی دارای اهمیت است. سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی حمایت کننده‌های صنعت کشاورزی، موجب ارتقای سلامت و تندرستی آن جامعه خواهد شد.
زیرساخت‌ها، برنامه‌ریزی و حمل و نقل	جامعه سالم قادر به سرمایه‌گذاری در جهت رشد و توسعه پایدار است و از برنامه‌ریزی بهینه برای جاده‌ها، حمل و نقل و مسکن، کالاها و خدمات پشتیبانی می‌کند و تخریب محیط زیست را کاهش می‌دهد. در نتیجه رفاه و تندرستی از طریق ایجاد جوامع امن بهبود می‌یابد.
محیط زیست و پایداری اکوسیستم	شیوه زندگی سالم (موارد مربوط به مواد غذایی، فعالیت بدنی و مصرف مواد مخدر) آثار مخرب دی‌اکسیدکربن را کاهش داده و اکوسیستم پایدار را ارتقا می‌دهد.
مسکن‌سازی و خدمات اجتماعی	تمرکز بر روی سیاست‌های سلامت محور، بر طراحی برنامه و ارائه خدمات با هدف افزایش مشارکت اجتماعی - اقتصادی در از بین بردن محرومیت اجتماعی تأثیر خواهد داشت. مسکن در دسترس و حمایت اجتماعی و خانوادگی کافی عمده‌ترین تعیین کننده‌های سلامت افراد و جوامع محروم را مخاطب قرار خواهد داد.
فرهنگ و تعلق به سرزمین مادری	سرزمین و فرهنگ می‌تواند از سلامت بومی حمایت کند. رفاه بومی و فرهنگی محدود به یک حس عمیق تعلق خاطر به سرزمین و کشور است که تعریفی از هویت، باورها، ارزش‌ها و میراث فرهنگی هر جامعه می‌باشد. ارتقای سلامت بومی موجب تقویت فرهنگ جوامع و بهبود مشارکت عمومی می‌گردد.

اهمیت یکپارچه‌سازی و سیاست‌گذاری مبتنی بر اطلاعات و تأثیر سیاست بر سلامت را پررنگ نماییم. بنابراین دسترسی سیاست‌گذاران و مجریان قوانین به اطلاعات معتبر بهداشتی ضروری است. سلامت تنها بخشی از انواع استراتژی‌ها و سیاست‌های یک جامعه در جهت ارزش ساخت مفهوم سلامت در بستر یکپارچگی سیاست‌ها می‌باشد. بخشی از قسمت‌های این مقاله ترجمه بولتن «سلامت در همه سیاست‌ها» در اتحادیه اروپا است (۱).

سیاست اتخاذ شده توسط یک مدیر مدرسه یا معلم یک کلاس است که می‌تواند بر سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی دانش‌آموزان تأثیر مثبت یا منفی داشته باشد (۷). بنابراین چالش اصلی، آگاه ساختن سایر بخش‌ها از اثرات تصمیماتشان بر سلامت و ادغام اهداف سلامت با سایر سیاست‌ها است.

در مقاله حاضر سعی بر آن شد تا با ارایه اجمالی از تعریف و تبیین هدف نهایی «رویکرد سلامت در همه سیاست‌ها»

ارجاع: رخشانی فاطمه، زارعی فاطمه. **رویکرد سلامت در همه سیاست‌ها**. مجله تحقیقات نظام سلامت ۱۳۹۲؛ ۹ (۲): ۱۱۳-۱۱۱.

پذیرش مقاله: ۱۳۹۱/۰۹/۲۱

دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۰۱/۲۱

References

- Ollila E, Ståhl T, Wismar M, Lahtinen E, Melkas T, Leppo K. Health in All Policies in the European Union and its member states [Online]. 2006; Available from: URL: http://ec.europa.eu/health/ph_projects/2005/action1/docs/2005_1_18_frep_a4_en.pdf/
- Maruzzi M. Environment and health: perspectives from the intersectoral experience in Europe. In: Ståhl T, Editor. Health in All Policies: Prospects and Potentials. Helsinki, Finland: Ministry of Social Affairs and Health; 2006.
- Jousilahti P. The promotion of heart health: a vital investment for Europe. In: Ståhl T, Editor. Health in All Policies: Prospects and Potentials. Helsinki, Finland: Ministry of Social Affairs and Health; 2006.
- Tigerstedt C, Karlsson T, Makela P, Osterberg E, Tuominen I. Health in alcohol policies: the European union and its Nordic member states. In: Ståhl T, Editor. Health in All Policies: Prospects and Potentials. Helsinki, Finland: Ministry of Social Affairs and Health; 2006.
- Shito M. Principles and challenges of health in all policies. In: Ståhl T, Editor. Health in All Policies: Prospects and Potentials. Helsinki, Finland: Ministry of Social Affairs and Health; 2006.
- Ritsatakis A, Järvisalo J. Opportunities and challenges for including health components in the policy-making process. In: Ståhl T, Editor. Health in All Policies: Prospects and Potentials. Helsinki, Finland: Ministry of Social Affairs and Health; 2006.
- Health in All Policies. Adelaide Statement on Health in All Policies [Online]. 2010; Available from: URL: http://www.who.int/nmh/events/2010/statement_20100416.pdf/